

Referat fra møde i studiekredsen omkring Københavns Kommunes klimaplan

Dato: 12. marts 2009 kl. 19.00-21.30.

Sted: Miljøpunkt Indre By-Christianshavn, Rådhuspladsen 77.

Referent: Gazelle Buchholtz.

Til stede

Jens Christian Elle - Miljøpunkt Bispebjerg, Brønshøj-Husum.

Katja Lange - ansat på Miljøpunkt Vesterbro/Sydhavn siden 2007, er også tovholder for nogle projekter på Vesterbro og Sydhavn under "det grønne emne".

Stefan Naef - er engageret i Middelgrundens Vindmøllelaug og er med i Civilsamfundets Klimaforum, har arbejdet med energi og miljø i mange år.

Kjeld A. Larsen - formand Rådet for Bæredygtig Trafik, og medlem af Indre By Lokaludvalg.

Lasse Rossen - formand for Agendaforeningen i Sundby og formand for bestyrelsen for Miljøpunkt Amager.

Thorleif E. Jeppesen (- Uddannet miljøplanlægger fra RUC, har arbejdet som konsulent på udviklingsprojekter på miljøområdet, har været engageret i lokal miljø-økologi, sidder i bestyrelsen for Miljøpunkt Indre By-Christianshavn.

Lene Skygebjerg - studerende på Aalborg Universitet.

Rikke Rasmussen - studerende på Aalborg Universitet.

Rose Maria Laden Nielsen - studerende på Aalborg Universitet.

Thomas Jensen - Klimabevægelsen og studerende på RUC.

Jens Hvass - centerleder for Miljøpunkt Indre By-Christianshavn.

Gazelle Buchholtz - medarbejder ved Miljøpunkt Indre By-Christianshavn.

Indledende diskussion

Mange kom direkte fra Energy Crossroad-konferencen eller fra en lang dag med besøg af lederen af NASAs klimaforskning, James E. Hansen, så vi indledte mødet med, at Lene, Rikke og Rose fortalte om Energy Crossroad, og om en konference i Århus i sidste uge. Her var der særligt langt mærke til de store industriers interesse for at investere i CCS-teknologi (*Carbon, Capture, Storage*); og at der var bemærkelsesværdigt lidt tale om adfærdsændringer end sige bevidsthedsændringer. Der blev i studiegruppen diskuteret tidsperspektivet for CCS-løsninger (som i bedste fald ligger 20 år i fremtiden) og implementering af andre løsninger. I EU: målsætning om 20 demonstrationsmodeller/-projekter. I Esbjerg har der været igangsat et forsøgsprojekt, Castor, som dog kun har opfanget 0,5% af værkets udledninger. En amerikansk forsker Brent Constantz arbejder med at udvikle en cement ved at lede kraftværkers røggasser gennem saltvand, og derved opnå en binding af CO₂ i cementen, og firmaet Calera regner med at kunne påbegynde egentlig produktion i år. Der efterspørges global politik frem for blot reduktioner. Rose nævner vigtigheden i at sætte mål for, hvad vi ønsker: som udfasning af kulafbrænding og bevarelse af høj biodiversitet. En politisk vurdering lød, at der trods en del uro rundt omkring i rækkerne nu var så stort politisk pres, at der til december ville blive indgået en aftale.

Thorleif sætter fokus på problematikken omkring ét ton mindre kampagnen: hvordan *garanterer* man, at el-selskaberne ikke bare får frit spil, når vi sparer på energien og bruger vores sparsommelighed til at brænde mere kul af? Med mobiliseringskampagner er det væsentligt at opildne til noget meningsfuldt for målgruppen.

Vi talte herefter en del om kvoteordninger og ikke mindst de mange problemer med kvotesystemet.

Diskussion: Ved fjernelse af støtteordninger til kulkraftværker, vil prisen ryge op og udslip af CO₂ vil dale med 20% (efter matematiske modeller, som Stefan forklarede).

Jens forklarede, hvordan James E. Hansen har vidnet i en sag mod engelske Greenpeace-aktivister. På baggrund af hans udtalelser ændredes synet på aktivisterne: fra at de var anklaget i en sag blev de frikendt og anset som agerende i nødværge for at beskytte miljøet for fremtiden. Jens pointerede, at det drejer sig om at skabe opmærksomhed. James Hansen har stor tiltro til borgernes forståelse og engagement i klimaproblematikken.

Helt kort lyder James Hansens råd: stop afbrændingen af kul, og styrk udbygningen af vedvarende energiløsninger gennem en CO₂-afgift, som betales 100% tilbage frem for et kvotesystem (*cap and trade*). Han kommer ikke med en skræddersyet model men opfordrer til, at vi selv finder løsninger.

Oplæg ved Jens Christian Elle (JC)

Demokratiske dimensioner anses som et værdifuldt kernepunkt i klimadebatten. Andelsejede vindmølleprojekter fremhæves som stimulerende for borgernes engagement.

I samarbejdet om at fremstille udkastet til Københavns klimaplan har mange tværfaglige arbejdsgrupper været i involveret - og til tider har der været udfordrende at koordinere opgaverne samt ikke at udføre dobbeltarbejde (eksempelvis hvor der er udført mere eller mindre de samme udregninger i de forskellige grupper). Adfærdsændringer anskues som hørende under 'bløde' værdier. JC har arbejdet med *metoder* til at skabe adfærdsændringer. Der blev udtrykt en udbredt undren over, at adfærd af kommunen ikke bliver vurderet som værende knyttet til trafikproblematikker. Der tales for økonomiske incitamenter, hvor klimakonsulenter/klimaambassadører illustrerer, hvad og hvordan folk kan spare på privatøkonomien.

Deloitte er konsulent på borgerinddragelsesdelen. De havde trukket på erfaringer fra udarbejdelsen af Londons klimaplan. Den indeholder en liste med + 50 projekter til at inspirere og involvere borgere og virksomheder, som vil være dybt relevante at se nærmere på for eksempel for Miljøpunkterne. Men ét er, hvad man ved i London. Et andet er, hvad Deloitte kunne stille op med i København. Og på borgerinddragelsesområdet er det begrænset, hvad det oprindelige materiale, der er kommet med i den endelige klimaplan.

En væsentlig udledning af JCs arbejde med borgerdeltagelse og adfærdsændringer er at skabe *rammer, hvori folk kan udfolde kreativitet og initiativer*. Alsidighed, relevans på det personlige plan og aktualitet er vigtige parametre i udviklingsarbejdet med borgerdeltagelse.

Der har været argumenteret, at der er for meget fokus på kampagnen '1 ton mindre', for store mængder informationer og for lidt plads til at få borgerne selv på banen. Information rykker ikke i sig selv. Der er brug for eksemplets magt, for rollemodeller, ECO-teams - fokus på, hvordan man kan skabe engagement. Her er Londons klimaplan spændende. Der ønskes mere fokus på hverdagsudfordringerne. JC nævnte, hvorledes det er vanskeligt at få borgere til at tilmelde sig arrangementer hos Miljøpunkt Bispebjerg Husum Brønshøj.

Der er en udbredt win-win-tankegang, men der anbefales fokus på strukturelle støtteordninger (eksempelvis afgifter og skatteordninger) og ikke udelukkende informationsflow. Jeppe Læssøe (professor ved DPU, har forsket i miljø og folkeoplysning i +20 år) har anbefalet, at borgerne selv skal komme til orde. Global nødvendighed må ikke blive for instrumental, da

dette kan give en uønsket modreaktion: den progressive udvikling bliver på den måde i fare for at blive slået tilbage.

Via rollemodeller og eksempler skal folk lære at være sammen på en ikke-ressourcekrævende måde. Der skal skabes grobund for nye helhedsorienterede tankemåder. Det er især nedefra at disse tankemønstre dannes – i personens personlige sfære. Forandringer må komme fra neden. Miljøpunkterne har en inspiratorisk opgave, må være med til at vise en ikke-materiel forbrugskultur. JC efterlyser mere af den slags udtænkninger og metoder inddraget i rapporten. Han nævner et vellykket eksempel med øko-køkkener, hvor folk stimuleres til at gøre en indsats for at arbejde med kreation af et - så vidt muligt - bæredygtigt køkken.

Diskussion over oplægget

Thorleif pointerer, at JCs oplæg fint falder i tråd med læringsprocesser, der involverer frustration og innovation. Der skal søges demokratiske og sociale helhedsorienterede løsninger.

Der findes måltal for arbejdet for adfærdsændringer. Der er estimeret 4% nedsættelse i CO₂-udslip.

Erfaringer fra Albertslund blev bragt på banen. Thomas nævnte, at Agendacenteret i Albertslund har vanskeligheder ved at få engageret borgerne i Albertslund.

Kjeld og Katja pointerer at vareforbrug og trafik forventes stigende - og udtrykte undren over, dels at vareforbrug ikke er medtaget i klimaplanen, dels at trafik ikke er medtaget under adfærd.

JC oplyste under debatten, at man under vejs i arbejdet med borgerinddragelsesdelen havde talt om at inddrage brugereksperter som for eksempel Jeppe Læssøe og Birgitte Hoffmann, men havde frafaldet (man har således baseret udarbejdelsen af planen på en overvejende teknisk orienteret ekspertise).

Thorleif efterspørger de tilgrundliggende arbejdsrapporter, da disse ofte indeholder interessante oplysninger, der fjernes i en endelig udgave.

Stefan understregede den positive signalværdi, der kan opnås via rollemodeller. Både bottom-up og top-down 'metoder' nævnes.

Oplæg ved Lasse Rossen (LR)

LR startede med at referere til klimaplanen (pp. 51 ff.), hvor man på virksomhedsområdet regner med at kunne spare 2,25 mio. ton CO₂, men tog herefter udgangspunkt i erfaringer fra et kvarterløftsprojekt for Holmbladsgade-kvarteret i perioden 1997-2001. Via personlige henvendelser (stemme dørklokker) i virksomheder blev en spørgeundersøgelse gennemført. Den var stilet mod de faktorer, som kunne optimere virksomhedernes energi- og miljøforbedringer.

Undersøgelsen omfattede 100 henvendelser hvoraf 25 indvilligede i at deltage, og medvirke til at udarbejde en form for grønne regnskaber. Fire firmaer var af betragtelig størrelse og havde derfor forud pligt til at levere et grønt regnskab.

LRs erfaring var, at firmaer, der normal ytrer, at de har travlt, alligevel ønsker at deltage i undersøgelser, når man står på deres dørrtrin. De større firmaer har generelt mere styr på deres daglige logistik end de mindre firmaer. De mindre benytter ofte de større velfungerende virksomheder som forbilleder/rollemodeller, når der skal udarbejdes nye miljøstrategier (som jo optimerer virksomhedens økonomi).

Mange af de mindre virksomheder fik via projektet hjælp til at optimere simple tiltag; eksempelvis lagerstyring og logistik i det daglige arbejde. Dette er særligt gældende for de mindre håndværkervirksomheder. LR nævnte en tømmervirksomhed, der havde benzinforbrug som

næststørste ressourceforbrug. Her kunne en simpel køreselsplanlægning skabe markante tids- og ressourcebesparelser.

Måleenheder anvendt i forbindelse med energimålinger kan med fordel omregnes til kroner, da virksomhederne lettere kan forholde sig til denne enhed. Virksomhederne ønsker generelt gerne hjælp fra kommunen.

LR estimerer, at spørgeundersøgelser som den omtalte (for denne arealstørrelse) kræver ½ persons arbejdsindsats. Det anbefales, at hvert af de otte agenda-centre tilbyder denne arbejdskraft for en samlet indsats.

Diskussion over oplægget

Jens Christian lagde ud med at spørge: Hvordan integreres ovenstående projekt i Københavns Kommunes klimaplan; hvordan organiseres det på større plan?

LR talte om væsentligheden i at holde miljøkontrollens funktioner (lovgivende, kontrollerende) og A21-centrenes indsats (frivillig, rådgivende, inspirerende) skarpt adskilte.

Katja fremlagde forslag om at brancheopdele virksomhederne, og om også at inddrage aspekter, der vedrører leverandører til brancherne.

Stefan påpegede, at involvering fra brancheorganisationer ofte medfører *pligter* frem for motiverende faktorer. LR samstemte, at det er vanskeligt at samarbejde med brancheorganisationerne.

Der anbefales personlig henvendelse frem for elektronisk henvendelse. I forbindelse med undersøgelser af større virksomhedskæder, argumenterede Katja for at gå efter centraliserede styringer.

Jens Christian bragte tematisering og tilpasning til de enkelte A21-centre på banen. Det er væsentligt at bruge den pågældende virksomheds faglige viden - det er ikke os der skal agere eksperter; men vi skal hive ekspertviden ud af interviewpersonerne.

Vedrørende spørgeteknik foreslår Thorleif en tilgang hvor man opsøger viden ét sted, tager det med sig videre til næste sted man ønsker at foretage et interview. Her bringes den først indhentede viden med ind i diskussionen med det næste sted. De selvmotiverende kræfter stimuleres på den måde.

Jens Christian foreslår udarbejdelsen af et erfaringskatalog. Der ligger for Miljøpunkterne en stor opgave i at påtage sig rollen overfor virksomhederne.

Kjeld nævnte faglig tilgang som en vigtig tilgang.

Afsluttende bemærkninger

Klimaplanen vil blive fremlagt til offentlig høring 17. marts og høringsfristen er udsat til 15. maj. Vi har derfor lidt mere tid til rådighed. Vi talte derfor til allersidst om dels at invitere Annika Agger/Birgitte Hoffmann til endnu en aften med fokus på brugerdeltagelse (Thorleif kontakter med sigte på 15. april), dels at finde én som kunne komme med et godt oplæg omkring klimaplanens håndtering af det samlede energiforbrug (Kjeld har kontaktet Klaus Illum, som kommer i studiekredsen 7. april).

Tak for endnu et godt møde!